

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд Лора Огнянова Желева
на тема: „Семантична структура на съществителните имена, образувани с наставка -ик, в
българския език“

за присъждане на научната и образователна степен „доктор“
в професионално направление 2.1. Филология (Български език)
от доц. д-р Марина Георгиева Джонова, Софийски университет „Св. Климент Охридски“

1. **Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем.** В дисертационния труд на Лора Желева се представя актуален проблем – семантичната структура на производните съществителни имена, образувани с наставка –ик, които, както е посочено в дисертацията, са над 700 в съвременния български език. Разглеждат се производни думи с наставката –ик, които семантично и формално може да се изведат от друга съществуваща в съвременния език дума. Обект на изследване са както домашни, така и чужди думи, чийто словообразователен строеж може да се обясни със законите на българския език (стр. 103). Както посочва Лора Желева, подобно цялостно изследване върху даден словообразователен модел е правено само в Българо-полската съпоставителна граматика и то включва подробно представяне на съществителните, образувани –ец и –ак. В този смисъл изследването е приносно в областта на българското словообразуване, тъй като прилага съвременен подход при изследването на словообразователните значения и добавя нови знания за конкретен словообразователен модел.

2. **Познаване на проблема и научната литература.** Доказателство за отличната осведоменост на докторанта по темата на дисертацията е богатата библиография от 94 източника, която включва както основни трудове, така и статии на български, английски, полски, чешки и руски език. Приносен е направеният в първа глава на дисертацията преглед на теоретичните подходи в словообразуването.

3. **Методика.** С оглед обекта на изследване в дисертацията е избран подходът, приложен в Българо-полската граматика при представянето на словообразователното значение, а именно предикатно-аргументната теория, според която семантичната структура на производната дума представлява предикатно-аргументна структура. Избраната методология за анализ на материала е подходяща с оглед езиковия материал.

4. **Научни и/или научно-приложните приноси на дисертационния труд.** Дисертацията е с обем 312 страници и се състои от увод, три глави, заключение, библиография, справка за приносите и четири приложения. Текстът е с ясна структура, а практическото приложение на направените от докторантката анализи е онагледено в приложенията с детайлна класификация на производните съществителни с наставка –ик. В увода на дисертационния труд ясно и точно

са посочени обектът и предметът на изследването, а именно семантичната структура на производните съществителни имена в българския език, образувани с наставка –ик. Реализирането на изследователските цели е свързано с изпълнението на четири *научни задачи*, които са последователно реализирани в дисертационния труд.

В първа глава на дисертацията приносен е направеният от докторантката подробен теоретичен преглед на развитието на словообразуването като наука и на словообразователните подходи, приложени в българското езикознание. Въз основа на направения преглед ясно се мотивира изборът на предикатно-аргументния подход при разглеждането на производните съществителни с наставка –ик.

Във втора глава на дисертацията се представят основните принципи при изследването на производните думи, както и определянето на мотивиращата дума. Приема се, че производните думи подобно на изреченията предават различни ситуации и могат да се представят като предикатно-аргументни структури. Основата и формантът изразяват понятия от тази структура – предикати и аргументи. Както основата, така и формантът могат да изразяват предикат или аргумент.

В трета глава представеният модел за анализ и класификация на производните съществителни имена с наставка –ик е приложен върху конкретен материал. Описва се типът понятие (предикати, аргументи), изразено от форманта и основата. Определянето на аргументната или предикатната словообразователна категория, към която спадат съществителните на –ик, се прави въз основа на понятията, чийто изразител е формантът. Тази глава е приносна с прилагане на избраният модел на описание към конкретен езиков материал и с изчерпателната мотивация на направената класификация, което може да служи като модел и за бъдещи изследвания. Тук за мен е интересно включването на думи като *калник* и *потник* в семантичната структура с формант агенс, тъй като в теорията за семантичните роли агенсът предполага съзнателност и целенасоченост на действието.

В заключението Лора Желева обобщава направените наблюдения. Изводите показват, че авторката успешно е реализирала изследователските задачи, които си е поставила. Първоначалната хипотеза, че голяма част от производните съществителни включват лице, до голяма степен се потвърждава от големия брой деривати в аргументната словообразователна категория Агенс.

5. Публикации по дисертационния труд. Лора Желева има 4 публикации по темата на дисертационния труд. Две от тях са в „Доклади от Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ (2020, 2021), като томове са

индексирани в Web of Science. Има една публикация в научно списание и една в рецензиран сборник. Броят на публикациите отговаря на изискванията за придобиване на научната и образователна степен „доктор“.

6. **Критични бележки.** Тук бих искала да дам по-скоро някои препоръки. Обектът на изследване е много обемен, така че при публикуването на ресурса може би трябва да се мотивира по-ясно класифицирането на някои думи в определен семантичен тип. Например думата *бозайник* според мен би трябвало да се отнася за лица и животни. Бих препоръчала при мотивацията за подбор на емпиричния материал да се добавят още примери за думи, при които от съвременна гледна точка трудно може да се изведе мотивиращата дума. Също така бих искала да препоръчам публикуването на приложенията в електронен формат, който да позволява търсене по признаците, по които са класифицирани думите. По отношение на семантичната роля експериенцер са възможни и други подходи. В представената теория това е субектът на емоционално или когнитивно състояние, което е причина думи като *болник* да се включват в рамките на семантичната роля обект, докато съществуващите изследвания в синтаксиса биха свързали тази дума със семантичната роля експериенцер.

7. **Автореферат.** Справката за *основните приноси* в дисертационния труд отговаря на постигнатите резултати при изпълнение на изследователската цел. *Авторефератът* на дисертационния труд точно и вярно отразява основните насоки, с които е свързана разработката, постигнатите положителни резултати от анализите и обобщението на научните приноси.

8. **Заключение.** Представеният от Лора Желева дисертационен труд на тема „Семантична структура на съществителните имена, образувани с наставка –ик, в българския език“ убедително доказва уменията на авторката за самостоятелен анализ, показва отлична осведоменост по отношение на съвременните подходи в словообразуването и умение за критичното им използване с оглед изследването на семантичната и словообразователната структура на производните съществителни. Това ми дава основание да предложа на Лора Жечева ДА СЕ ДАДЕ образователната и научна степен „доктор“.

Дата:

14.01.2023 г.

Изготвил становището:

доц. Марина Джонова

(подпис)